

ERFGOED BRUSSEL

Een publicatie van het Brussels
Hoofdstedelijk Gewest

DOSSIER
INDUSTRIËLE ARCHITECTUUR

N°008
NOVEMBER 2013

NEWS

Natures of
Art Nouveau

DE NATUUR VAN DE ART NOUVEAU

EEN ZINTUIGLIJKE
REIZENDE
TENTOONSTELLING

Op het einde van de 19de eeuw ontstaat overal in Europa een kunstzinnige vernieuwingsbeweging die zich hoofdzakelijk inspireert op de natuur. Van Barcelona tot Helsinki, van Brussel tot Ljubljana en van Glasgow tot Nancy inspireert de natuur tot een nieuwe vormgeving, die de levenskunst ingrijpend wijzigt en in eenzelfde modern elan wetenschap en kunst bijeenbrengt.

De tentoonstelling *De natuur van de art nouveau* nodigt uit tot een verkenning van de verschillende interpretaties hiervan in de Europese uithoeken en wijst erop dat een en ander gemeenschappelijk is. De art-nouveaunkunstenars vertalen elk hun perceptie van de schoonheid in een eigen taal. Hun vernieuwde repertorium, dat ze vooral uit de wetenschappelijke vooruitgang en uit publicaties putten, komt hen daarbij goed van pas. Al is hun universum stevig verankerd in de behoeften van elke dag, het evolueert telkens weer tot een paradijs voor sensuele organische figuren, symbolen, utopieën, dromen en mysteries...

Vertrekkend van een citaat van Charles Baudelaire voert 'De natuur van de art nouveau' ons mee in de 'tempel' van de natuur. In het eerste deel maken we

dankzij een groot aantal geprojecteerde beelden kennis met de 'tijdgebonden kijk'. Tekeningen van microscopische organismen, ornamentale prenten of fotografische studies vormen een innoverend documentair geheel dat zowel verrassend als zeer rijk is. In het tweede deel van de tentoonstelling worden de werktafels van de kunstenaars gesuggereerd in 'het natuuratelier', waar de creatieve geesten uit de hen omringende materie hun nieuwe taal afleiden (lijnvoering, ornament, structuur, model, symbool, materiaal, technieken, metamorfoses...). Het werk dat op die manier ontstaat, wordt in het derde deel voorgesteld aan de hand van 'kunstmatige landschappen', een soort metaforisch kader voor hun verwezenlijkingen. De vier natuurelementen fungeren hier als inspiratiekracht, als kiemkracht van de natuur.

Een tentoonstelling van het Réseau Art Nouveau Network in het kader van het project 'Art Nouveau & Ecologie (2010-2015)'. BIP, Koningsplein 2-4, 1000 Brussel
3 oktober tot 1 december 2013

www.artnouveau-net.eu

FISCALE VOORDELEN VOOR EIGENAARS

GOEDEREN DIE BESCHERMD ZIJN OF INGESCHREVEN OP DE BEWAARLIJST

Om ervoor te zorgen dat het onroerend erfgoed optimaal bewaard blijft, kennen zowel de regionale als de federale overheid fiscale voordelen toe. Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest verleent een al dan niet gedeeltelijke vrijstelling van onroerende voorheffing (art. 298 van Brussels Wetboek van de Ruimtelijke Ordening, gewijzigd door de ordonnantie van 14 mei 2009).

Deze tegemoetkoming geldt voor de goederen die volledig of gedeeltelijk beschermd zijn of ingeschreven zijn op

de bewaarlijst. Ze dienen hoofdzakelijk te worden gebruikt als woning en mogen niet worden verhuurd. Het kan ook gaan om voorzieningen inzake scholen, cultuur, sport, sociale aangelegenheden, gezondheid, erkende erediensten of lekenmoraal.

Er zijn verschillende percentages van vrijstelling van de onroerende voorheffing voorzien:

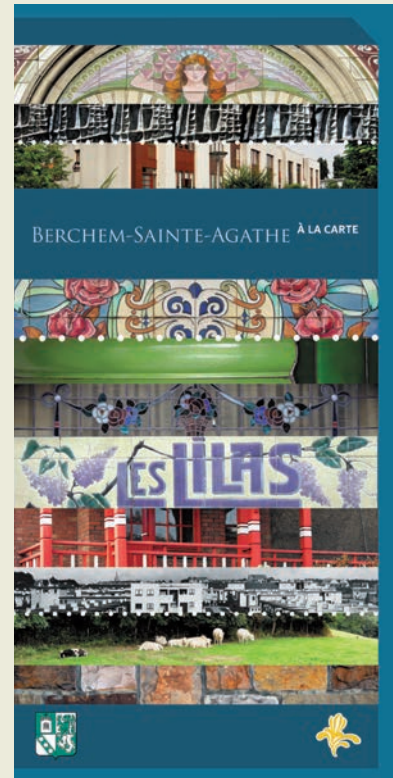
- ten belope van 25% indien de gevel beschermd is of ingeschreven op de bewaarlijst;
- ten belope van 50% indien het interieur of de tuin geheel of gedeeltelijk beschermd is of ingeschreven op de bewaarlijst;
- ten belope van 100% als ze in hun totaliteit beschermd zijn of ingeschreven op de bewaarlijst.

Om een vrijstelling van 50% of 100% te genieten is een bijkomende voorwaarde voorzien. Hiervoor moet voor het betrokken goed een overeenkomst met de Directie Monumenten en Landschappen worden gesloten waarin wordt voorzien in de toegankelijkheid voor het publiek gedurende de twee dagen van de Openbare Monumentendagen, op verzoek van de directie.

Op de website van de directie, www.monument.irisnet.be, kan een aanvraagformulier gedownload worden. Dit dient ingevuld verstuurd te worden naar de Directie Monumenten en Landschappen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, Vooruitgangstraat 80, bus 1 te 1035 Brussel, of via fax op nr. 02 204 15 22. Na de analyse van de aanvraag wordt de aanvrager een voorstel tot overeenkomst in twee exemplaren toegestuurd, die ondertekend teruggestuurd dient te worden. Een van de exemplaren zal daarna ondertekend door de directeur van de DML worden teruggestuurd naar de aanvrager. Dit document kan dan gebruikt worden om bij de fiscale administratie een vrijstelling van onroerende voorheffing te vragen.

De federale overheid voorziet de mogelijkheid tot fiscale aftrek voor bepaalde uitgaven in het kader van het onderhoud en de restauratie van een beschermd goed door de eigenaar van dat goed, dat niet in huur is gegeven en dat toegankelijk is voor het publiek (art. 104, 8° van het Wetboek van de Inkomstenbelasting).

HL

COLLECTIE À LA CARTE

In de collectie à la carte verschenen dit voorjaar de wandelkaarten van de gemeenten Koekelberg en Sint-Agatha-Berchem. Zoals steeds omvatten ze een lees- en een wandelgedeelte en zetten ze het erfgoed dat ons dagelijks omringt in de kijker.

Hoewel Koekelberg letterlijk en figuurlijk in de schaduw van de basiliek ligt, valt er heel wat meer te ontdekken. Zo is er bijvoorbeeld het industriële verleden dat een heel specifiek erfgoed naliet: fabrieken en manufacturen, maar ook arbeidershuizen, volkscafés en sociale woningen ontworpen door grote namen uit de architectuur.

Sint-Agatha-Berchem wist tot op vandaag een zekere landelijke charme te bewaren met zijn oude kern en de boerderij van Pie Konyn. Tegelijk is

het de bakermat van de Brusselse tuinwijkarchitectuur en de thuishaven van twee keramiekmanufacturen.

Beide wandelkaarten zijn gratis verkrijgbaar. Inwoners van deze gemeenten kunnen terecht bij het gemeentebestuur. Liefhebbers van de collectie kunnen een exemplaar afhalen aan het onthaal van de Sint-Gorikshallen (Sint-Goriksplein, 1000 Brussel) of in de boekhandel van het BIP (Koningstraat 2, 1000 Brussel). De wandelkaarten kunnen ook gedownload worden op www.monument.irisnet.be.

PDU

GANSHOREN

TUSSEN STAD EN NATUUR

et erfgoed van Ganshoren is gekenmerkt door een opvallende diversiteit. Sinds het einde van de 19de eeuw werden in deze gemeente inspanningen geleverd op het vlak van ruimtelijke ordening om een evenwicht te vinden tussen het stedelijke en het landelijke. Wat we vandaag zien, is het resultaat van opeenvolgende stedenbouwkundige visies.

Dit nummer van de collectie Brussel Stad van Kunst en Geschiedenis belicht de boeiende wisselwerking tussen stedenbouw en architectuur. Het geheel werd rijkelijk geïllustreerd met originele en ongekende historische documenten.

PDU

BESCHERMINGS- MAATREGELEN

BESLISSINGEN
GENOMEN DOOR
DE REGERING
TOT 30 APRIL 2013

DEFINITIEVE BESCHERMING

22/11/2012

Eigen huis van architect Henri Lacoste
Bescherming van de totaliteit van het huis en
een gedeelte van de tuin

J. Van Hoorenbeecklaan 145
Oudergem

29/11/2012

Huis Bauwens
Bescherming van de gevels, het dak en
bepaalde delen van het interieur

Kleine Zavel 14
Brussel

31/01/2013

Winkel Arthur Orlans
Bescherming van de winkelpui en bepaalde
delen van het interieur

Antoine Dansaertstraat 67-69
Brussel

28/03/2013

Toegangspaviljoenen van het voormalige
Meudonkasteel
Bescherming van de gevels, bedaking en
hekken

Vilvoordsesteenweg 144
Brussel

18/04/2013

Geheel van huizen
Bescherming van de voorgevels en daken

Menapiërsstraat 24-36
Etterbeek

18/04/2013

Huizen Delobe
Bescherming van de gevels, de daken en
bepaalde delen van het interieur

Kruisbooglaan 40-42
Watermaal-Bosvoorde

DEFINITIEVE INSCHRIJVING OP DE BEWAARLIJST

28/02/2013

Kapel Sint-Guido en omliggende tuin
Itterbeekse Laan 93
Anderlecht

28/03/2013

Kersenboom (Prunus avium)
Driebruggenstraat 48
Oudergem

28/03/2013

Notenboom (Juglans regia)
Mignot Delstanchestraat 98
Elsene

28/03/2013

Treurbeuk (Fagus sylvatica f. pendula)
Amerikastraat 17
Sint-Gillis

28/03/2013

Twee taxussen (Taxus baccata)
Eugène Plaskysquare
Schaarbeek

28/03/2013

Rode beuk (Fagus sylvatica f. purpurea)
Gerustheidsplein 7
Sint-Pieters-Woluwe

INSTELLING VAN DE BESCHERMINGSPROCEDURE

07/03/2013

Huizen Jaspar
Bescherming van de gevels en bedakingen
Stenenkruisstraat 76, 78, 80
Sint-Gillis

07/03/2013

Gevangenis van Sint-Gillis
Bescherming van de gevels, de bedaking en
een deel van het interieur
Ducpétiauxlaan 106
Sint-Gillis

28/03/2013

Huizen
Bescherming van de straatgevels en daken
Grootgodshuisstraat 24, 26, 28, 30
Brussel

INSTELLING VAN DE PROCEDURE VOOR INSCHRIJVING OP DE BEWAARLIJST

22/11/2012

Gewone plataan (Platanus hybridus)
Zwitserlandstraat 35
Elsene

22/11/2012

Treurbeuk, rode beuk en gewone magnolia
(Fagus sylvatica f. pendula; Fagus sylvatica f.
purpurea; Magnolia x soulangeana)
Marie-Josélaan 127
Sint-Lambrechts-Woluwe

20/12/2012

Gewone plataan (Platanus hybridus)
Processiestraat 24
Anderlecht

20/12/2012

Twee rode beuken (Fagus sylvatica
f. purpurea)
Groenejagersveld 38
Brussel

20/12/2012

Oosterse plataan (Platanus orientalis)
Derbylaan 12
Elsene

20/12/2012

Noorse esdoorn (Acer platanoides)
Troonstraat 156
Elsene

20/12/2012

Gewone esdoorn (Acer pseudoplatanus)
Vogelzanglaan 88
Sint-Pieters-Woluwe

HL

VERSCHIJNT BINNENKORT**ERFGOED BRUSSEL 009**

DECEMBER 2013
PARKEN EN TUINEN

**HET TIJDSCHRIFT ERFGOED BRUSSEL
IS TE KOOP IN DE BOEKHANDEL**

gewoon nummer € 10
dubbelnummer € 20,
speciaal nummer € 25

OF PER ABONNEMENT.

ALS U EEN JAARABONNEMENT WILT VOOR 2013,
ZIJN ER TWEE FORMULES MOGELIJK:

Een abonnement van € 29:

twee gewone nummers
en een dubbelnummer

Een abonnement van € 39:

twee gewone nummers,
een dubbelnummer
en een speciaal nummer

Gelieve voor het abonnement van uw keuze het bedrag van € 29
of € 39 te storten op rekeningnummer BE 31 0912 3109 5455/BIC
GKCCBEBB (op naam van Directie Monumenten en Landschap-
pen) met de vermelding "Tijdschrift Erfgoed Brussel" en naam,
voornaam en volledig adres van de bestemming.

REDACTIECOMITÉ

Jean-Marc Basyn, Stéphane Demeter,
Paula Dumont, Murielle Leseqque, Cecilia
Paredes en Brigitte Vander Bruggen

SECRETARIAAT

Cindy De Brandt en Linda Evens

REDACTIE

Inge Bertels, Paula Dumont, Harry Lelièvre,
Teresa Patricio, Barbara Pecheur, Julie Scandolo,
Tarcis Stevens, Sybille Valcke, Stephan Van Belling-
en, Tom Verhofstadt, Sara Wermiel, Ine Wouters

VERTALING

Gitracom

NALEZING

Suzanne Gillijns, Harry Lelièvre, Stephan Van
Bellingen, Mia Verstraete en de leden van het
redactiecomité

VORMGEVING

supersimple.be

DRUK

Dereume Printing

BEDANKINGEN

Philippe Charlier, Julie Coppens, Alice Gerard
en Alfred de Ville de Goyet (Documentatiecen-
trum van het Bestuur Ruimtelijke Ordening
en Huisvesting)

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER

Arlette Verkruyssen, directeur-generaal van het
Bestuur Ruimtelijke Ordening en Huisvesting,
Brussels Hoofdstedelijk Gewest - Directie Monu-
menten en Landschappen, CNN - Vooruitgangs-
straat 80, 1035 Brussel.

*De artikelen zijn gepubliceerd onder de verant-
woordelijkheid van de auteurs. Alle rechten voor
het reproduceren, vertalen of herwerken zijn
voorbehouden.*

HERKOMST VAN DE FOTO'S

*Mochten er ondanks onze inspanningen om
alle reproductierechten te betalen toch nog
gerechtigden zijn die niet gecontacteerd werden,
dan worden zij verzocht zich kenbaar te maken bij
de Directie Monumenten en Landschappen van
het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.*

FOTO OMSLAG

De slachthuizen te Anderlecht
(Mohamed Hadj@MRBC).

LIJST MET AFKORTINGEN

AAM - Archives d'Architecture Moderne
ARB - Académie royale de Belgique
GASJM - Gemeentearchief
van Sint-Jans-Molenbeek
GASJTN - GemeenteArchief
van Sint-Joost-ten-Noode
KBR - Koninklijke Bibliotheek van België
MBHG - Ministerie van het Brussels Hoofdste-
delijk Gewest - Documentatiecentrum van het
Bestuur Ruimtelijke Ordening en Huisvesting
SAB - Stadsarchief Brussel

ISSN

2034-578X

WETTELIJK DEPOT

D/2013/6860/015

**Cette revue paraît également en Français
sous le titre *Bruxelles Patrimoines*.**

ERFGOED BRUSSEL

REEDS VERSCHENEN

ERFGOED BRUSSEL 001
NOVEMBER 2011
TERUG NAAR SCHOOL

ERFGOED BRUSSEL 002
JUNI 2012
DE HALLEPOORT

ERFGOED BRUSSEL 003-004
SEPTEMBER 2012
DE KUNST VAN HET BOUWEN

ERFGOED BRUSSEL 005
DECEMBER 2012
HÔTEL DEWEZ

ERFGOED BRUSSEL
EXTRA NUMMER 2013
HET ERFGOED SCHRIJFT
ONZE GESCHIEDENIS

ERFGOED BRUSSEL 006-007
SEPTEMBER 2012
BRUSSEL, MAS-TU VU ?

BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

10 €

ISBN 978-2-87584-051-6